

Љиљана С. КОСТИЋ*
Универзитет у Крагујевцу
Учитељски факултет Ужице

Оригинални научни рад
Примљен: 2. 11. 2017.
Прихваћен: 27. 12. 2017.

ПАРОДИЈА У КЊИЖЕВНОМ ДЕЛУ ДУШАНА РАДОВИЋА**

Преиспитујући поетичка начела традиционалне књижевности за децу и ослањајући се на искуство међуратних авангардних школа, Душан Радовић гради необичну слику света у којој доминира изокретање логичког поретка. Полазећи од става да „деца воле чудне ствари“, овај песник је нарушио постојећи ред вредности и извршио велику инверзију у историји српске књижевности за децу.

У свом књижевном раду Радовић полази од Бахтиновог одређења карневалског света као света који је „окренут наопачке“. Отуда се својеврсна логика изокренутости провлачи кроз његово целокупно књижевно стваралаштво. Он пародира тон и садржину традиционалне књижевности за децу, својства одређених књижевних жанрова, стереотипе и поучителну реторику српских писаца за децу. Предмет рада биће Радовићеве пародичне песме, у којима је опонашао стил и тон одређених жанрова, прозни радови, драме, као и афористички коментари у којима је изрекао неке од најоштријих осуда традиционалних васпитних метода. Циљ рада јесте да се истражи поступак карневализације – пародијски, језички и тематско-идејни поступци – у књижевном делу Душана Радовића.

Кључне речи: Душан Радовић, пародија, карневализација, парадокс, иронија.

Пишући о Змају, једном од својих песничких узора, Душан Радовић је истакао да „Змајево откриће детета, његова апотеоза детињству“ представља „значајан datum u istoriji naše kulture. Dragocenu demokratsku tekovinu“ (Радовић 2014: 132). Говорећи надаље о књижевности за децу, Радовић је, као посебну Змајеву вредност истакао чињеницу да је био велики практичар у мишљењу и изразу. Нешто касније, пишући о свом другом великом узору – Александру Вучу – нагласио је: „Novi element koji je uneo Vučo u književnost za decu jeste inteligencija. To je odlika moderne poezije. Velika intelektualna kombinatorika u odnosu na deskriptivnu literaturu. Savremena dečja poezija boga-

---

* ljkostic972@gmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта *Настава и учење – проблеми, циљеви и перспективе* (бр. 179026), који подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ti dečju aparaturu mišljenja, uči ih da misle” (Радовић 2014: 113). Радовић је био песник и мислилац, „пасионирани логичар”. Трагао је за литературом која се не може илустровати, тежећи да свој језички израз усаврши и доспе до „mišaoonog simbola koji nema nikakvu vizuelnu dimenziju” (Радовић 2014: 97).

Живео је у складу са оним како је мислио и говорио (о чему је најречите певао у својој песми „Мали живот”), а што је касније и потврдио у аутобиографско-аутопоетичкој цртици „Шта сам то радио”:

Probijao sam led, da bih mogao disati. Borio se protiv tuđe i svoje dosade. Pokušavao da se setim nečег drugog. Izmišljao imena sopstvenim iskustvima i saznanjima. Igrao se, jer raditi ne volim. Bežao iz svog malog i siromašnog života. Udvarao se drugima. Grickaо, bockao, krackuckao i živuckao (Радовић 2014: 228).

Можда у томе лежи тајна Радовићевог успеха, савршене једноставности и као песника, и као мислиоца и као човека. У једном свом интервјуу он каже: „Suština jednostavnosti je u bukvalnosti njenog značenja. Dela bez tog prvog, bukvalnog značenja su kuće bez vrata i prozora” (Радовић 2014).

Радовић се на различите начине – пишући поезију, прозу, драмске текстове, најаве и одјаве, афоризме, цртице, оригиналне сценарије – децом бавио преко тридесет година. Метафоричном изјавом да је још „od malih nogu imao problema sa glavom” заправо је алудирао на чињеницу да је умео да мисли (Радовић 2014: 18). Из те „способности” изродила се и његова полемика с традиционалном књижевношћу за децу, самим тим и с традиционалном педагогијом. Оригиналан и аутентичан, бритког ума и непоткупљив, Душан Радовић је на директан или индиректан начин полемисао с писаним и неписаним законима, различитим професијама, појединцима, друштвеним групама, родитељима, учитељима, наставницима и професорима, остајући у својим ставовима доследан наслову своје прве песничке збирке за децу – *Поштована децо*.

Давао је поуке деци, али није био дидактичан. Тачније, његова поезија укључила се у дечје образовање и васпитање, али на посве другачији начин, не сувим саветима и поукама, већ „иронијом, пародијом, парадоксом и цинизмом” (Радовић 1984: VI). Према властитом признању, његово пародирање настало је из отпора према лажима и сентименталности, тј. као израз неслагања са песницима, родитељима и учитељима, свима који су свој однос с децом нарушавали императивима да деца што пре, готово преко ноћи, постану озбиљна и одговорна. Дух пародије и парадокса провлачи се кроз целокупно књижевно дело Душана Радовића.

Душан Радовић полази од Бахтиновог одређења карневалског света као света који је „окренут наопачке”. Према Бахтину, карневалске свечаности пружале су „jedan sasvim drugačiji, naglašeno neoficijelan, vancrkveni i vandržavni pogled na svet, čoveka i ljudske odnose” (Бахтин 1978: 12). Смеховно начело, на коме је заснован карневалски обред, разликује се од „ozbiljnih, oficijelnih kulturnih formi i seremonija”, ослобађа сваког догматизма и укида хијерархијске односе, норме и забране (Бахтин 1978: 12). Радовићева размишљања о хумору и сатири јасна су потврда претходних ставова. Хумор је за њега један од видова мишљења и борбе против догматизма, права малог

броја људи да тумаче „свете истине” и откривају јереси и јеретике. „Хумор је компензација социјалне инфериорности, релаксација угрожених (Радовић 2006: 308). Карневалску атмосферу карактерише живот по законима карневалске слободе, отргнут од стеге и догми, са чим кореспондира Радовићев став: „Хуморист је у својој бити антипод догми и вери. [...] Хумор није песимизам већ слобода” (2006: 308).

Карневализација је чест поступак у књижевности за децу. Кроз њу мали читаоци постају свесни чињенице да норме и правила које прописују одрасли нису апсолутне (уп. Николајева 2010: 204). Радовић карневалски осећај света гради помоћу пародије, инверзије, сатире и гротеске. „Parodija izokrece smisao pesme, postaje njena kritika, ali sve to svodi na igru. I onda kada hoće da bude ozbiljna kritika. I tada je jedino njene određenje smeh” (Петковић 1972: 24). Радовићева намера јесте да на шаљив и пародичан начин проговори о истини и свим постулатима на којима је заснован живот, зато подвлачи: „Не волим толико писце колико волим мудраце који имају ироничан однос према уметности” (Радовић 2006: 307). Он заговара ослобођење књижевности за децу од „vulgarne didaktike, od autokratskog pedagoškog dogmatizma, od podele dece na 'dobru' i 'lošu” (Радовић 2014: 95). Опирући се буквалним реконструкцијама живота, не прихватајући дидактичку поезију, која гаји детињаст однос према деци, што је чини сладуњавом и досадном, залаже се за књижевност која треба да натера децу да мисле (уп. Радовић 2014: 113). Шалозбилни тон Радовићеве поезије која је примат давала дечјој логици – „интелектуалној комбинаторици” – обезбедила му је блискост с децом. Он улази у игру, изврће ствари, поставља их наглавачке, приземљује, и за децу „постаје Душко”, без икаквих атрибута (на пример чика) који би указивали на постојање неког отклона или дистанце (Ненин 2003: 131).

У Радовићевим књижевним радовима могу се уочити сва три основна начина пародирања: вербално, тематско, комично/иронично имитирање стила. „Без обзира да ли је реч о пародирању стила, конвенције, теме или жанра”, пародија код Радовића „произилази из најдубљег осећања за уочавање несклада између сензибилитета новог времена и старих, окошталих начина изражавања” (Хамовић 2008: 111). Он пародира стереотипе и предрасуде, поучителну реторику српских писаца за децу и постулате традиционалне педагогије. Попут карневалске, и Радовићева пародија препорађа и обнавља. Његов смех је амбивалентан – „veseo i likujući i, istovremeno, podrugljiv i ismevački” (Бахтин 1978: 19). Дакле, није рушилачки, већ је обнављајући – пародирајући ритам и фразу, „враћа речима и појмовима праве размере”, а „оно што се иронично коментарише истовремено као да се поново потврђује” (Данојлић 2004: 192). Тако Змајеве стиховане савете замењује апсурдом – „Да ли ми верујете”, „Фоке”, „Песма о купању”, „Лењи Гаша” само су неки од примера његовог покушаја да „уразуми оно што је у било ком смислу превршило меру” (Данојлић 2004: 192). Логика изокренутости видљива је у песми „Да ли ми верујете”. Поука и истицање важности свакодневног одржавања хигијене постављени су „наглавачке” – тек на тај начин поука постаје делотворна.

Душан Радовић изокреће конвенције и вредности на којима почива свет одраслих. У песми „Сањари” видљива је духовна ослобођеност и пркошење конвенцијама и нормама:

„Не волим цркву, не трпим попа,
за учитељем пергла ми пуче!
Нико не даје шта да се клопа
а сви би хтели да нас уче!

Кради и живи, живи и кради!
Где можеш ћорни, што стигнеш мазни![...]

Боли нас дугме, прслук нам пуца
– шта је правилно а шта нормално?
Правилно је – док срце куца!
Све је нормално, док живиш стално” (Радовић 2006: 109–110).

У овој песми присутан је и „poseban tip opštenja”, кога карактеришу „posebne forme uličnog govora” – жаргон и идиоми (Бахтин 1978: 17). Радовић пародира говор тинејџера, уважавајући њихову потребу за самосталношћу, разумевајући њихов бунт према ауторитетима, наметнутим правилима. Његови стихови намењени тинејџерима, који су писани пре више од тридесет пет година, по тексту, ритму, одговарају реп музици која је један од омиљених музичких праваца младих и који је настао између седамдесетих и осамдесетих година 20. века. Специфичност хип-хоп културе којој припада реп јесте у томе што су теме песама свакодневне животне приче оних који немају социјалну и друштвену моћ.

Радовић пародира и својства одређених књижевних жанрова, на пример бајке и епске песме. У песми „Фрејзер и Клеј”, која носи поднаслов „народна”, пародира узвишен стил наше народне епске поезије и врши депатети-зацију коришћењем савремене лексике, парадоксално пронашавши епским јунацима еквивалент у „јунацима/херојима” генерације његових читалаца – наместо Марка Краљевића и Мусе Кесеције на „бојном пољу” – у боксерском рингу – налазе се „две делије луте”, боксерски шампиони Џо Фрејзер и Касијус Клеј, а њихова, данас већ антологијска борба, добија епске размере. У циклусу „Western”, који је својеврсна пародија на вестерн филмове, Радовић демистификује идеализоване јунаке са филмских платана. Наслутивши да је свет Дивљега запада постао ближи савременом детету од епске националне традиције, насликао је портрете гротескних јунака – Joe King of Nicknames, краљ је међу каубојима због великог носа, Блек је „флека од човека”, Мек је „шала од пенкала” и сл.

Међу Радовићевим песмама и причама могу се пронаћи бројни примери његовог полемисања са схематизованим аутоматизмом и стереотипима бајке (фолклорне или ауторске). „Страшан лав”, „Ловац и лав”, „Судбине”, „Замислите”, „Тужна песма”, „Плави зец”, само су неке од тих песама. Актери његових „бајки” су посве нетипични: кнез који је носио брковез, цар који је носио самовар, сер који је имао пропелер, принц који је чачкао нос, гротеск-

но насликан лав који је ишао на три ноге и гледао на три ока, разбојник Кађа, госпођа Клара, љубитељка мачака, и сл. После формулативних почетака Радовић пародијским обртом врши готово „деконструкцију” бајке, „разграђује бајковну илузију” (Микић 2008: 27). Очекивани формулативни завршетак, у виду тријумфа добра над злом, изостаће – лава ће избрисати дете које га је и нацртало (чиме ће разрушити илузију о силном цару), плави зец ће побећи пре него што било ко успе да га види, мачке које нису умеле ловити мишеве умреће од глади итд. Песник ће притом пародирати и претерану сентименталност и патетичност поезије и књижевности, уопште. У „Тужној песми”, у којој иначе преовладава баладични тон, климакс је постигнут употребом плачевног узвика „ах”, док је у песми „Плави зец” посебан ефекат постигнут уметањем припева из тужбалица: „ој, несрећо”, „ој, невољо”.

И у Радовићевим причама – „Прича о малом прсту”, „Крокодокодил”, „Прича за Гордану” – у подтексту уочавамо бајку и њену пародијску обраду, тј. Радовићево настојање да ствари сагледа из другог угла и свему нађе нови приступ. Крокодокодил, далеки потомак јунака браће Грим остављених у шуми на милост и немилост окрутној природи, враћа се „поправљен” кући после нонсенсне и апсурдне авантуре, док Гордана не жели да је успављују уз овештале, ко зна колико пута препричане приче: „Какве су то приче кад свака почиње *био једном један деда, била једном једна баба и био једном један лав?*” (Радовић 2006: 144). Уосталом, ни Радовић није волео такве приче („*Дрвенкапа* је, на пример, без духа и маште”, истиче он), зато је на темељима бајке створио „иронијско-пародијску линију у српској књижевности за децу” (Хамовић 2008: 45).

Парадоксална и алогична слика света у књижевним радовима Душана Радовића проистиче из инверзије улога и изокренутости принципа на којима је свет утемељен. Он укида хијерархијске односе међу појединцима – антихероји постају принчеви, какви су, на пример, разбојник Кађа и капетан Џон Пиплфокс. У песми „Замислите” Радовић врши „деструкцију епски узвишене атмосфере” и антијунака, разбојника афирмише као витешког победника (Самарџија 2004: 79). Лик разбојника Кађе не подлеже правилима бајковите форме. Штавише, његово прилично ексцентрично понашање и псовка изговорена „на рачун ветра, на адресу живота, на име мора”, не доликује витезу-спасиоцу руке царева кћери (који је, притом, „краљ сигурно, а цар вероватно”) (Радовић 2006: 29). „Страшна псовка”, која је требало да маскира Кађин страх, али и истакне мрзовољу, неадекватна је и недолична реакција (квази)епског јунака. Такође, ни понашање овог краља-цара није уобичајено – он непротоколарно подиже Кађу у загрљај и захваљује му „ноншалантним” пољупцем. Претварање разбојника у хероја и завршни стихови песме скопчани су с настојањем да се „релативизују сувише оштре границе између добра и зла” и сруше бројне предрасуде (Микић 2008: 27).

Радовић слично поступа и у радио-драми *Капетан Џон Пиплфокс*, у којој гусарског капетана претвара у идеалисту који се бори са поквареним светом. Поднаслов „гусарска бајка у више слика с певањем и мачевањем” јасно наговештава да се у подтексту налази жанр усмене и ауторске бајке,

те да је овде реч о пародији овог књижевног облика. У њој се карикира и биографија главног јунака – он није класични епски јунак, већ гусар који је после једне туче у ливерпулској луци пензионисан. Разочаран, добивши бедну инвалидску пензију за чак седамдесет две ране из гусарских битки, креће у борбу против седмоглавог чудовишта. Процес пародирања сигнализирани је „неспојивошћу узвишеног подвига са баналним ситуацијама”, какво је, на пример, припремање јунака за борбу – посада се припрема тако што решавају укрштене речи (Самарџија 2004: 43). Лик капетана Џона Пиплфокса и чланова његове посаде непрестано осцилира између херојства и кукавичлука, што недвосмислено показује да су у овом драмском тексту њихови ликови вајани на оксиморонској концепцији – „кукавичлук хероја” (Самарџија 2004: 43). Хипербола је усмерена и према страху, али и према узрочнику страха. Аждаја, демонско биће из нашег усменог предања, губи страшне квалификације и добија подругљив изглед. Апсурдно кушање снаге, засновано на гротескном „мерењу памети”, и борба са чудовиштем управо су кулминативна тачка пародирања – капетан поставља аждаји тривијална питања (која су савим у складу са његовим интересовањима), а њени одговори испровоцираће капетаново стрпљење: „Капетана је оволика глупост чудовишта већ нервирала. Иако се нешто није осећао добро, замахну сабљом и посече још оних пет-шест глава, које су немоћно сиктале са танких вратова” (Радовић 2006: 576). Завршетак је, такође, својеврсна пародија на народну бајку: за извршен подвиг јунак добија руку кћери начелника адмиралитета, али је не прихвата – извињава јој се због свог ниског порекла и недовољног образовања.

Душан Радовић истиче да деца воле „смешне речи”, а његово књижевно дело богато је примерима необичних и смешних кованица. Трагање за оригиналним песничким изразом, незадовољство „проклетом празном вештином” и „пустим римовањем ничега”, те тежња за специфичним језиком карневалских форми, супротним свему конвенционалном, резултирало је пародијом, иронијом, нонсенсом и парадоксом: пренаглашеном римом („Понедељак – штикла, уторак – шнуфтикла, среда – цвикла” или „Баш сам био у плавом жакету када сретох Васиљевић Цвету” и сл.), неологизмима и необичним еуфоничним кованицама без икаквог рационалног смисла (Санглангланглангланглот, *Тарам, Ценови*), коришћењем фразеологизама и жаргона и сл. Циклус „Вукова азбука” предњачи у том погледу, будући да му је у основи „опевање језика и његових јединица”, путем чега Радовић „урања у тамни вилајет националне и језичке митопоетске прошлости”, али истовремено доноси и низ пародичних слика на одређене теме из свакодневице (Ђуковић 2014: 113). Песма о слову *с* управо је подсмех Соси, али и малограђанској средини из које потиче и коју Радовић на више места апострофира. На пример у афоризмима *Београде, добро јутро*:

„Једна другарица одлази на приредбу БЕМУС-а само да види – да ли је једна друга другарица шила нешто ново или долази у истој гардероби коју је већ приказала на Битефу”,

или:

„Тражимо кућну помоћницу која је радила по бољим
Кућама да нам прича интриге о њима” (Радовић 2006: 1071, 895).

Пишући о својим песничким почецима, Радовић истиче да се најпре користио језиком позајмљеним од својих претходника. Међутим, он убрзо схвата да је преовлађујући израз у књижевности за децу анахрон, те према њему заузима ироничан став, чиме ствара нови облик изражавања близак деци. „Комично, карикатурално и гротескно” проистичу из дечјег доживљаја света, али су и показатељ Радовићеве блискости са Франсоа Раблеом (Јовановић 2008: 83). У предговору *Антологије српске поезије за децу*, коју је приредио, Радовић пише: „Песници за децу више не заслађују детињство, већ га бране од сладуњавости и лажи”, оних лажи које су изродиле пародичност његових књижевних радова (1984: VI). Зато инсистира на природности и искрености, а не на клишетираним обрасцима понашања: пионир не треба да буде непогрешив и савршен, он сме да буде и плашљив и лош ђак, јер једно је морати, а друго моћи – императиви који намеће заједница, друштвене или политичке групације не могу се поштовати по сваку цену. И у његовим размишљањима о традиционалним педагошким и васпитним методама присутна је пародија која „uvećava primarna značenja sadržaja” и доводи их до апсурда или до наше „sumње u njihovu valjanost i održivost” (Прелевић 1978: 110). Радовић је своје стваралаштво сасвим одвојио од демагогије и поставио је филозофију васпитања, која се једноставним језиком може звати животом. Његова филозофија васпитања није имала педагошку наметљивост, била је прекривена пародијом, парадоксом и апсурдом, духовита и убојита.

Асимилујући своја знања из психологије, свестан отпора који деца пружају свима који желе да се наметну као ауторитети, мудро се играо с њима („Да ли ми верујете”, „Поука”, „О стиду и срамоти”, „Крококодил”, „Прича о незахвалном мишу”, „Одело не чини човека” и др.), признавао им страхове, неки од њих су били и његови, помагао им да се изборе са „страшним” бићима, са предрасудама. Иронија и парадокс посебно су снажни и упадљиви у Радовићевим размишљањима о деци, као социјалној групи која има своја права и обавезе, смештеној у амбијент савремене породице. Недоследност, отуђеност, претеривање и бројни други родитељски пропусте и грешке нису промакли оку овог минуциозног посматрача:

„Децо!
Тата вам је на преферансу, мама на Фесту, вечера у фрижидеру, а шериф Меклауд на првом програму” (Радовић 2006: 891).

Значајну пажњу посветио је и савременој школи. Основни задатак школе по Радовићу јесте да дете научи да мисли, а тек онда да га образује и васпитава. У песми о слову *B*, из циклуса „Вукова азбука”, посебно инсистира на томе. Само са дететом које уме да мисли могу се остварити и остали васпитни и образовни задаци. Мисија школе, онако како је види Душан Радовић кореспондира са увидима класика педагогије. Франсоа Рабле важност мишљења исказује у реченици: „Формирана глава вреди више него пуна”.

Добро образовање, дакле, учи децу како да мисле, а не шта да мисле. У његовим размишљањима о васпитном и образовном систему и институцијама које су носиоци васпитно-образовног процеса, уочава се пародија на „školsku premudrost” и стереотипе (Бахтин 1978: 21).

Радовић духовито саопштава да би било добро када би школа могла да прихвати обавезу не само да учи већ и да научи дете. Школа је, по њему, прва велика и организована институција. За нашу школу карактеристична је „стална и оштра противуречност између њеног догматског институционализма и либералних програмских начела” (уп. Маринковић, Костић 2014: 70). О педагошкој теорији и пракси Радовић се изражавао критички и аргументовано, често и иронизирајући непотребне садржаје који се налазе у програмима:

„Jutros su učenici šestog razreda osnovne škole poranili da se još jednom preslišaju šta su to spirogire. Zaista, ko to ne zna – šta su spirogire – kako će i kad će naučiti nešto važnije. Zar biste vi, recimo, postigli to što ste postigli, da niste na vreme shvatili ulogu i značaj spirogira?” (Радовић 2010: 77).

Радовићево „откриће детињства” темељи се на децјој слободи и потреби да се супротставе конвенционалном мишљењу, усвајању шаблона и догми. У краткој причи „Јелечкиње” нарушава се схематичност игре, што је такође један од видова отпора укалупљености и шаблонизираниости сваке врсте:

’Царе, царе – колико је сати?’
 ’Немам појма!’ [...]
 ’Јелечкиње-барјачкиње, кога ћете?’
 ’Никога!’
 ’Како – никога?’
 ’Не треба нам нико!’
 ’Морате некога!’
 ’Не морамо!... То није обавезно!’” (Радовић 2006: 166).

Од свих књига за децу Радовић се највише и најдубље бавио букварима. Посветио им је више од једне деценије свога живота, прикупио је око четрдесет буквара из целог света и за њих каже: „Буквари су сви, готово без изузетка, исти и лоши. Све друге књиге су маштовитије, занимљивије и поучније” (Радовић 2006: 352). Желео је да припреми буквар „слободан од догми, ближи детету и игри, поетски у поступку и решењима” (Радовић 2006: 352). У његовој оставштини могу се наћи идеје за концепт таквог буквара изражене кроз отворена питања о језику, природи учења детета и кроз предлог појмова и тема које треба обрадити. С том проблематиком индиректно би се могао довести у везу и циклус „Вукова азбука”, у коме је могуће уочити пародију на букварске текстове.

***

Пародијски, језички и тематско-идејни поступци, на којима се заснива Бахтинова карневалска слика света, уочавају се и у виђењу света Душана Радовића, коме он прилази на пародичан, сатиричан и травестиран начин. Његово виђење блиско је бахтиновском – карневализација ослобађа од „хијерархије званичних истина”, омогућава „увођење једног новог, другачијег погледа на свет” и ствара могућност за „нову озбиљност која је критичка и трезвена” (Ристивојевић 2009: 9). Радовићево опредељење да на једноставан, шаљив и пародичан начин проговори о разним сферама живота, уврстило га је међу перјанике слободног одрастања, ослобођеног конвенционалних и стереотипних ставова и начела.

ИЗВОРИ

- Радовић 1984: Д. Радовић, *Антологија српске поезије за децу*, Београд: Српска књижевна задруга.
- Радовић 2006: Д. Радовић, *Баи свашта: сабрани списи*, М. Максимовић (прир.), Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Радовић 2010: D. Radović, *Beograde, dobro jutro 1*, Beograd: Mascom EC – Booking.
- Радовић 2014: D. Radović, *Na ostrvu pisac'eg stola*, М. Већковић, М. Maksimović (прир.), Beograd: Booking.

ЛИТЕРАТУРА

- Бахтин 1978: М. Bahtin, *Stvaralaštvo Fransoa Rablea i narodna kultura srednjega veka i renesanse*, Beograd: Nolit.
- Данојлић 2004: М. Данојлић, *Наивна песма, огледи и записи о дечјој књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Јовановић 2008: С. Јовановић, О Радовићевом књижевном делу за децу, у: А. Јовановић, Д. Хамовић (ред.), *Душан Радовић и развој модерне српске књижевности*, Београд: Учитељски факултет, 69–90.
- Маринковић, Костић 2014: С. Маринковић, Ј. Костић, Филозофија васпитања Душана Радовића, *Зборник радова*, Ужице, XVII, 16, 63–74.
- Микић 2008: Р. Микић, Једна могућа паралела – морфолошки аспекти поезије Ј. Ј. Змаја и Душана Радовића, у: А. Јовановић, Д. Хамовић (ред.), *Душан Радовић и развој модерне српске књижевности*, Београд: Учитељски факултет, 23–29.
- Ненин 2003: М. Ненин, Велика једноставност Душана Радовића, *Ствари које су прошле. Огледи о српским писцима XX (и XXI) века*, Нови Сад: Дневник – Библиотека Матице српске, 127–141.

- Николајева 2010: М. Nikolajeva, *Power, voice and subjectivity in literature for young readers*, New York – London: Routledge.
- Петковић 1972: Н. Petković, *Artikulacija pesme II*, Sarajevo: Svjetlost.
- Прелевић 1978: Д. Prelević, *Poetika dečje književnosti*, Mostar: ИКР Прва књижевна комунa.
- Ристивојевић 2009: М. Ristivojević, Bahtin o karnevalu, Beograd: *Etnoantropološki problemi*, 4(3), 197–210.
- Самарџија 2004: С. Самарџија, *Пародија у усменој књижевности*, Београд: Народна књига Алфа.
- Ђуковић 2014: М. Ђуковић, Радовићева игра са азбуком (с посебним освртом на песму *Ш*), у: М. Пантић (ред.), *Поштованом Душку Радовићу*, Београд: Библиотека града Београда, 106–125.
- Хамовић 2008: В. Хамовић, *Два песника превртника*, Београд: Учитељски факултет.

Ljiljana S. Kostić

PARODY IN THE LITERARY WORK OF DUŠAN RADOVIĆ

(Summary)

Reviewing poetic principles of the traditional literature for children and relying on the experience of the avant-garde schools between the wars, Dušan Radović builds an unusual image of the world in which is dominated inverting of the logical order. Starting from the view that “children love strange things”, this poet has violated the existing order of values and also has made a great inversion in the history of Serbian literature for children.

In his literary work, Radović starts from Bahtin’s definition of a carnival world as a world that is “turned upside down”. Hence the peculiar logic of invertedness is evident in his entire literary work. He parodies the tone and content of the traditional literature for children, as well as characteristics of certain literary genres, stereotypes and educational rhetoric of Serbian writers for children. The subject of this paper will be Radović’s family songs, in which he imitated style and tone of certain genres, his prose works, dramas and aphoristic comments in which he made some of the most severe condemnations of traditional educational methods. The aim of the paper is to investigate the process of carnivalization – parodic, linguistic and thematic-conceptual procedures – in the literary work of Dušan Radović.